

חזרה לתנ"ך

פרקים א/ב:

1) קרא פסוקים 1-2 בראשית א, הבא שני תפיסות לבריאת העולם והסבר את הביטוי תוהו ובוהו ע"פ כל תפיסה, הוכח דבריו מן הכתוב

תשובה: שתי התפיסות לבריאת העולם הן: תפיסה ראשונה: העולם נברא "יש מיש" היה דברים בעולם וה' סידר אותם- "והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים". לפי תפיסה זאת תוהו ובוהו זה מצב של אי סדר. התפיסה השני לבריאת העולם היא שהעולם נברא "יש מאין" כלומר לא היה כלום בעולם ה' יצר את החומרים ואז סידר אותם. "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". לפי תפיסה זאת תוהו ובוהו זה מצב של ריקות, שיממון.

2) קרא פסוקים 3-23 בראשית א:

- הבא ביטויים חוזרים, מה הם מעידים על מלאכת הבריאה?
- מהו הקושי המופיע ביום השני וכיצד היום השלישי מהווה פתרון לקושי זה?
- קרא פסוקים 14-19 מה תפקיד המאורות ומדוע מפורט?
- "ויברא אלהים את התנינים הגדולים" (פס' 21) הבא קושי ופתרון.

תשובה: א. הביטויים החוזרים הם: "ויאמר אלהים"- העולם נוצר באמירה, "וירא כי טוב"- ה' בוחן את הבריאה, "ויהיה ערב ויהיה בוקר יום..."- נוסחת סיום בכל סוף יום. ב. הקושי המופיע ביום השני הוא שלא נאמר "כי טוב" קושי זה מופיע מכיוון שה' לא סיים את מלאכתו באותו יום, היום השלישי מהווה פתרון לקושי זה בכך שנאמר פעמיים "כי טוב" פעם אחת לאחר שה' ממשיך ומסיים את עבודתו מהיום השני עושה סדר במים התחתונים ועל זה נאמר בפעם הראשונה, והפעם השנייה נאמרה לאחר שה' סיים את מלאכתו ליום השלישי ויצר צמחייה. ג. למאורות ישנם שלושה תפקידים הראשון זה זמנים השני זה להאיר והשלישי זה לאותות- כיווני שמיים. יש פירוט רב על תפקיד המאורות מכיוון שמטרתו היא לצאת נגד תפיסות של עמים זרים שייחסו למאורות כוחות אלהיים וסגדו להם. פירוט זה בא להבהיר שה' ברא את המאורות, יש להם תפקיד מוגדר והם לא אלים. ד. הקושי במשפט זה הוא שעמים זרים יחסו לתנינים כוחות אלהיים והפתרון לקושי הוא שמדגישים במיוחד את התנינים בפרק ולא לשאר החיות זה כדי לצאת נגד התפיסות המיתולוגיות של העמים הזרים ולהראות שגם התנין הוא פרי יצירתו של ה' ואין לו כוחות אלהיים.

3) קרא פסוקים 26-31 פרק א:

- מהו הקושי בפסוק 26 וכיצד ניתן ליישבו?
- הוכח כי האדם שיא הבריאה

תשובה: א. הקושי בפסוק זה הוא שהוא רשום בלשון רבים. יש שתי פתרונות לקושי זה, פתרון ראשון: אלהיים מתייעץ עם המלאכים שלו לפני בריאת האדם. הפתרון השני הוא: לשון זירוז- אלהים לא מדבר עם אף אחד, לשון רבים בשביל זירוז. ב. יש כמה הסברים לכך שהאדם הוא שיא הבריאה: ראשית האדם נברא "בצלם ה'" לה' אין דמות פיזית כך שפירוש "צלם ה'" הוא שה' נתן לאדם משהו ממנו, מצפון-רגש, מחשבה- שכל, יכולת בחירה. בנוסף לזאת הכול נוצר בשביל האדם "נתתי לכם" "רדו"- שלטו, דברים נוספים שמסמנים את זה שהאדם הוא שיא הבריאה הם ברכת הפרו ורבו שהאדם זוכה לה, נברא זכר ונקבה ו"יום השישי"- היום החשוב ביותר.

4) הבא הבדלים בין סיפור הבריאה באנומה אליש לבראשית א, ב בסס דבריו על הכתוב

תשובה:

אנומה אליש	בראשית א-ב
אמונה פולתאיסטית (ריבוי אלים)	אמונה מונותאיסטית
האלים אנושיים: כועסים נלחמים יש להם גוף וכו'	אל על אנושי
בריאת האלים- סיפורים איך נוצרו האלים	ה' קודם לכל [היה ראשון ויהיה אחרון]
העולם נברא "יש מיש" נברא מגופתה של תיאמת	העולם נברא "יש מאין" ה' ברא הכול
העולם נברא ממלחמה וסיכסוכים	העולם נברא בהרמוניה
הטבע=האלים	האל מעל הטבע

5) הבא הבדלים בין פרק א לפרק ב בבראשית והסבר אותם. הבא שתי דיעות לשינויים בין שתי הפרקים

תשובה: ישנם מספר הבדלים בין סיפור הבריאה בפרק א לסיפור הבריאה בפרק ב. ההבדלים הם: 1. סדר הבריאה: בפרק א האדם נברא אחרון לעומת זאת בפרק ב' האדם נברא ראשון. 2. פרק ב' אין חלוקה לפרקים. 3. בפרק ב' נברא האדם מעפר ופרק א' נברא האדם מצלם ה'. 4. בפרק א' נברא זכר ונקבה אך לעומת זאת בפרק ב' נברא הגבר והאישה מצלעו. 5. פרק ב' לא מזכיר את כל הבריאה: חיות מאורות וכו'. 6. רק בפרק ב' מוזכרים גם העדן ועץ הדעת טוב ורע.

6) הסבר גן עדן מילולית ורעיונית

תשובה: גן העדן מילולית: מקום פיזי, מפגש בין 4 נהרות, במקום עצי פרי. גן העדן רעיונית: מקום מושלם שיצר ה' בשביל האדם

פרק ג:

1) קרא פסוק 1 והבא שני ביטויים שמהווים יציאה נגד תפיסות מיתולוגיות והסבר אותם.

תשובה: שתי הביטויים שמהווים יציאה נגד תפיסות מיתולוגיות בפסוק הם: 1. "אשר עשה ה'" - ה' ברא את הנחש, 2. "חית השדה" - הנחש הוא חיה ולא אל.

2) קרא פסוקים 1-5:

- א. מהם דברי הנחש לאישה [פסוקים 1-4], מהם השינויים שעושה הנחש הדברי ה' ומדוע?
ב. מהם דברי האישה לנחש [פסוקים 2-3], מה היא משנה מדברי ה' ומדוע?

תשובה: א. דברי הנחש לאישה הם: "אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן" - כלומר הנחש מערער את דברי ה' משנה את דבריו, מחמיר את האיסור ומציג אותו כלא הגיוני- לאדם אסור לאכול בכלל מהעצים. ב. האישה מתקנת את הנחש ואומרת לו שה' מרשה להם לאכול מכל העצים מלבד "העץ אשר בתוך הגן" - אסור לאכול מהעץ המרכזי בנוסף לכך האישה מוסיפה לדברי אלהים שאסור לגעת בעץ. היא מחמירה את האיסור- אסור לאגול ולגעת, היא מציגה את האיסור כלא הגיוני.

3) הנחש מבטיח לאישה ידיעה אלוהית. במה זוכים בני האדם לאחר האכילה בפסוקים 7-8?

תשובה: לאחר האכילה בני האדם זוכים לידיעה מאכזבת, לא הפכו לכמו ה'. הם הפכו למודעים לרגשות לא טובים- מתביישים, מרגישים אשמה, פחדים.

4) קרא פסוקים 8-13

- א. הבא שתי דוגמאות להאנשה
ב. מהי מטרת שאלת ה' בפסוק 9? הסבר את תשובתו של אדם

תשובה:

5) קרא פסוקים 13-19 וענה: מהם העונשים לנחש, לאדם ולאישה. הראה עיקרון של מידה כנגד מידה.

תשובה: העונשים לנחש: * "על גחונך תלך" - יחזל בעפר, הנחש ניסה להתעלות מעל ה'. ה' מוריד אותו הכי נמוך-עפר (השפלה). * "איבה אשית" - שניאה בינו לבין האישה. הם שיתפו פעולה נגד ה'- ה' מפריד ביניהם. העונשים לאישה: * לידה בכאב- הפרה את ההרמוניה בגן ולכן תדע כאב בכל לידה. * "ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך" - השתמשה בתשוקת האדם אליה לפתותו ולכן היא תשוקת אליו. * "והוא ימשוך בך" - האישה תהיה תלוי בבעלה לצרכי פרנסה. העונשים לאדם: * יעבוד קשה לפרנסתו, הפר את השלמות שבגן- הכול היה בשבילו, לא היה צריך לעבוד הוא קילקל ולכן יעבוד קשה. * "מעפר באת ואל עפר תשוב" - מוות- האדם רצה להיות מעל ה' לכן במותו מחזירו לעפר שיזכור מאין בה ולאן ישוב

6) הבא שתי הבדלים בין גן העדן בבראשית לסיפור גן העדן הבהלי.

תשובה:

7) מדרש שם: חוה.

תשובה: חוה- אם כל חי ממנה תצא האנושות.

א. קרא תהילים עד'. הבא שני ציטוים שמרמזים על יסודות מיתולוגיים. (הסבר: יציאה נגד תפיסות מיתולוגיות- אמונות של עמים זרים- ייחסו כוחות אלהים לחיות" תנין נחש ולויתן.)

תשובה: "שברת ראשי תנינים" "רוצצת ראשי לויתנים" – ה' נלחם בהם והורג אותם. האנשת ה'- להראות גדולתו- היחיד שקיים- החזק והכל יכול. (רמזים למרד הים)

ב. ישעיה מתאר בפרק מ' את בריאת העולם:
1) כיצד מתאר ישעיה את ה' בפוסקים 12-13
2) מה ההסדל בין תיאור זה לתיאור בבראשית א וכיצד ניתן להסבירו ?

תשובה: 1) ישעיה מתאר את ה' כאנושי- עושה, מודד, מבצע: ה' מודד- כמו בנאי שוקל ומודד את המים, השמים, ההרים. את השמים בעזרת הזרת שלו. * התיאור בא להראות את גדולת ה'.

2) בראשית א' ה' בורא את העולם באמירה, ובישעיה במו ידיו. הנביאים דיברו בשירה, ישעיה מתאר את ה' בדימויים שמטרתם להראות את גדולת ה' ואת כוחו. לכן הנביא מאנשים את דמותו של ה' כדי להסביר לבני אדם את גדולתו.